Predmet C-500/22

Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98. stavka 1. Poslovnika Suda

Datum podnošenja:

22. srpnja 2022.

Sud koji je uputio zahtjev:

Tribunal Supremo (Španjolska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

19. srpnja 2022.

Žalitelji:

Novo Banco, S. A. – Sucursal en España

Banco de Portugal

Fundo de Resolução

Druga stranka u žalbenom postupku:

Proyectos, Obras y Servicios de Badajoz, S. L.

Predmet glavnog postupka

Obveznica nadređenog potraživanja koju je izdala španjolska podružnica portugalske kreditne institucije – Kupnja koju španjolsko društvo obavlja na sekundarnom tržištu – Ugovorna subrogacija i ukidanje subrogacije *ex ministerio lege* – Nalaganje španjolskoj podružnici subrogirane institucije da kupcu isplati periodični prinos i vrati nominalnu vrijednost obveznice – Žalba i žalba u kasacijskom postupku

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Uzastopne odluke o mjerama restrukturiranja koje je donijela matična država kreditne institucije – Direktiva 2001/24/EZ – Osnivanje „banke za premošćivanje” – Mjere koje nisu objavljene kako je propisano Direktivom 2001/24 – Priznavanje učinkovitosti odluka u državi članici domaćinu – Tumačenje Direktive 2001/24 –

RADNI DOKUMENT

Usklađenost s temeljnim pravom na djelotvoran pravni lijek, općim načelom pravne sigurnosti, općim načelom nediskriminacije na temelju državljanstva i temeljnim pravom na vlasništvo

Prethodna pitanja

1. Je li tumačenje članka 3. stavka 2. Direktive 2001/24 koje podrazumijeva da se u državi članici domaćinu priznaju učinci odluke nadležnog upravnog tijela matične države članice koja nije objavljena kako je propisano člankom 6. stavcima 1. do 4. Direktive 2001/24 u skladu s temeljnim pravom na djelotvoran pravni lijek iz članka 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (Povelja), općim načelom pravne sigurnosti te načelom jednakosti i zabranom svake diskriminacije na temelju državljanstva iz članka 21. stavka 2. Povelje?

2. Je li u skladu s temeljnim pravom na vlasništvo iz članka 17. Povelje i općim načelom pravne sigurnosti tumačenje članka 3. stavka 2. Direktive 2001/24 koje podrazumijeva da se u državi članici domaćinu priznaju učinci odluke nadležnog upravnog tijela matične države članice kojom su na propadajuću banku na koju su primijenjene mjere sanacije ponovno prenesene obveze i odgovornosti koje proizlaze iz obveznice nadređenog potraživanja koju je kupila treća strana ako su te obveze i odgovornosti bile dio imovine „banke za premošćivanje”?

Navedena sudska praksa i odredbe prava Unije

Sudska praksa

Presuda od 21. svibnja 2019, Komisija/Mađarska (Plodouživanja na poljoprivrednim zemljištima), C-235/17, EU:C:2019:432

Mišljenje od 19. studenoga 2020., Banco de Portugal i dr., C-504/19, EU:C:2020:943

Presuda od 29. travnja 2021., Banco de Portugal i dr., C-504/19, EU:C:2021:335

Presuda od 5. svibnja 2022., BPC Lux 2 i dr., C-83/20, EU:C:2022:346

Odredbe

Ugovor o funkcioniranju Europske unije: članak 122.

Povelja Europske unije o temeljnim pravima: članci 17., 21., 38., 47., 51. i 52.

Direktiva 2001/24/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 4. travnja 2001. o restrukturiranju i likvidaciji kreditnih institucija: uvodne izjave 11. i 12. te članci 1., 2., 3., 4., 6., 13. i 14.

Uredba Vijeća (EU) br. 407/2010 od 11. svibnja 2010. o uspostavi Mehanizma za europsku financijsku stabilnost

RADNI DOKUMENT

Direktiva 2014/59/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o uspostavi okvira za oporavak i sanaciju kreditnih institucija i investicijskih društava te o izmjeni Direktive Vijeća 82/891/EEZ i direktiva 2001/24/EZ, 2002/47/EZ, 2004/25/EZ, 2005/56/EZ, 2007/36/EZ, 2011/35/EU, 2012/30/EU i 2013/36/EU te uredbi (EU) br. 1093/2010 i (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća

Navedena sudska praksa Europskog suda za ljudska prava (ESLJP)

Presuda od 19. ožujka 1997., Hornsby protiv Grčke, CE:ECHR:1997:0319JUD001835791

Presuda od 26. veljače 2002., Del Sol protiv Francuske, CE:ECHR:2002:0226JUD004680099

Navedene odredbe nacionalnog prava

Nacionalno pravo države članice domaćina (Španjolska)

Ley 6/2005, de 22 de abril, sobre saneamiento y liquidación de las entidades de crédito (Zakon 6/2005 od 22. travnja o restrukturiranju i likvidaciji kreditnih institucija): članak 19. Tim se propisom u španjolsko pravo prenosi Direktiva 2001/24.

Nacionalno pravo matične države (Portugal)

Regime Geral das Instituições de Crédito e Sociedades Financeiras (Opća pravila o financijskim i kreditnim institucijama). Tim se propisom u portugalsko pravo prenosi Direktiva 2001/24.

Različite odluke Banca de Portugal (Portugalska središnja banka, Portugal) (središnje banke te zemlje) o „mjerama sanacije" portugalskog subjekta Banco Espírito Santo, S. A.: konkretno, odluke od 3. kolovoza 2014., 11. kolovoza 2014., 13. svibnja 2015. i 29. prosinca 2015.

Sažet prikaz činjenica i glavnog postupka

1 Portugalski subjekt Banco Espírito Santo, S. A. (u daljnjem tekstu: BES) u Španjolskoj je imao vrlo značajan trgovački položaj posredstvom svoje podružnice (u daljnjem tekstu: BES Španjolska).

2 Od kolovoza 2014. Portugalska središnja banka zbog krize društva BES donijela je niz odluka o restrukturiranju tog subjekta koje su uključivale „mjere sanacije".

3 U prvoj od tih odluka odlučeno je osnovati „banku za premošćivanje" naziva Novo Banco, S. A. (u daljnjem tekstu: NB), na koju je djelomično preneseno poslovanje društva BES.

RADNI DOKUMENT

4 Među elementima koji su preneseni tom odlukom nalazili su se određeni instrumenti nadređenog potraživanja koje je izdalo društvo BES pod nazivom „Nadređene obveze društva NB 6,875, dospijeće: srpanj 2016.”.

5 Međutim, u istoj se odluci pojašnjava da Portugalska središnja banka može „u svakom trenutku ponovno prenijeti aktivu, pasivu, imovinu i imovinu pod upravljanjem” s društva NB na društvo BES, pod uvjetom da se poštuje portugalsko zakonodavstvo.

6 Na temelju Zakona 6/2005, Banco de España (Španjolska središnja banka, Španjolska) iste je godine (2014.) objavio u *Boletínu Oficial del Estado* (nacionalni Službeni list, BOE) vrlo kratku obavijest, u kojoj se navodi komunikacija Portugalske središnje banke o mjerama restrukturiranja, u kojoj se ističe da postoji „djelomičan” prijenos poslovanja na društvo NB, koje će se nastaviti „bez prekida redovne djelatnosti” društva BES, i da društvo BES Španjolska stoga postaje podružnica društva NB.

7 Društvo Proyectos, Obras y Servicios de Badajoz, S. L. (u daljnjem tekstu: POSB), kupilo je krajem 2014. na sekundarnom tržištu obveznicu „Nadređene obveze društva NB 6,875 %, dospijeće: srpanj 2016.”.

8 Obveznicu je prvotno izdalo društvo BES Španjolska, ali je u trenutku te kupnje odgovornost za nju, na temelju odluka Portugalske središnje banke, bila na društvu Novo Banco, S. A., Sucursal en España (u daljnjem tekstu: NB Španjolska).

9 Nakon prvog anuiteta obveznice društvo NB Španjolska isplatilo je društvu POSB pripadajući prinos.

10 Krajem 2015. Portugalska središnja banka pojasnila je situaciju restrukturiranja drugim odlukama. Navedene odluke uključivale su, konkretno, stvarni „ponovni prijenos” instrumenata nadređenog potraživanja s društva NB na društvo BES.

11 Ni odluke iz 2014. ni odluke iz 2015. nisu objavljene u Španjolskoj, kako se propisuje člankom 6. Direktive 2001/24, odnosno, nije objavljen izvadak iz odluka u *Službenom listu Europske unije* (SLEU) i u dvama nacionalnim listovima u svakoj od država članica domaćina na službenom jeziku ili jezicima dotičnih država članica, uz precizno navođenje namjene i pravne osnove odluka, rokova za podnošenje žalbe, datuma isteka navedenih rokova i kontaktnih podataka tijela nadležnih za razmatranje žalbe.

12 U Portugalu je 2016. započeo postupak likvidacije društva BES. Nije utvrđeno da su u Španjolskoj izvršene objave koje se propisuju člankom 13. Direktive 2001/24 ni pojedinačno obavješćivanje vjerovnikâ koje se zahtijeva člankom 14. iste direktive.

13 Kad je obveznica dospjela, društvo NB Španjolska nije društvu POSB isplatilo pripadajući prinos niti mu je vratilo nominalnu vrijednost obveznice.

RADNI DOKUMENT

14 Društvo NB Španjolska odgovorilo je na izvansudski zahtjev društva POSB navodeći da su na temelju odluka Portugalske središnje banke iz 2015. na društvo BES „ponovno prenesene" obveze povezane s tom obveznicom.

15 Društvo POSB je 2017. tužilo društvo NB Španjolska i zahtijevalo da mu se isplate prinosi za posljednji anuitet obveznice i vrati nominalna vrijednost.

16 Društvo NP Španjolska istaknulo je prigovor nedostatka pasivne legitimacije: tvrdilo je da su obveze povezane s obveznicom „ponovno prenesene" na društvo BES.

17 Juzgado de Primera Instancia (Prvostupanjski sud, Španjolska) i Audiencia Provincial (Provincijski sud, Španjolska) u žalbenom postupku taj su prigovor odbili i prihvatili tužbu društva POSB.

18 Na temelju Zakona 6/2005, Španjolska središnja banka objavila je tijekom 2019. drugu obavijest u BOE-u, u kojoj se navodi nova komunikacija Portugalske središnje banke o mjerama restrukturiranja iz odluka iz 2014. i 2015.

19 Ni ta obavijest nije ispunjavala zahtjeve predviđene Direktivom 2001/24: sadržavala je opsežan popis mjera, ali ne i informacije o rokovima za podnošenje žalbe (datume), kontaktne podatke tijela nadležnih za razmatranje žalbe i postupku likvidacije društva BES.

20 Društvo NB Španjolska protiv presude Audiencije Provincial (Provincijski sud) podnijelo je žalbu u kasacijskom postupku Tribunalu Supremo (Vrhovni sud, Španjolska) (sudu koji je uputio zahtjev). Potonji sud prihvatio je sudjelovanje Portugalske središnje banke i javnog tijela Fundo de Resolução (Fond za sanaciju, Portugal) u potporu zahtjevima društva NB Španjolska, odnosno kao zainteresiranih stranaka. Fond za sanaciju ovisi pak o Portugalskoj središnjoj banci i drži 25 % kapitala društva NB.

Ključni argumenti stranaka glavnog postupka

21 Kao i u drugim predmetima koji su u tijeku pred španjolskim sudovima u pogledu društva BES Španjolska, društvo NB Španjolska poziva se na nedostatak pasive legitimacije (unatoč činjenici da nastavlja obavljati bankarsku djelatnost prvonavedenog subjekta u istim uredima i s istim zaposlenicima). U ovom slučaju tvrdi da je odgovornost koja je predmet tužbe na njega prenesena u prvim odlukama Portugalske središnje banke, ali da je 2015. „ponovno prenesena" na društvo BES. Također ističe da se Direktivom 2001/24 obvezuje španjolske sudove na to da priznaju učinkovitost svih tih mjera.

22 Društvo POSB, društvo NB Španjolska, Portugalska središnja banka ni Fond za sanaciju nisu se protivili upućivanju zahtjeva za prethodnu odluku. Sve su stranke iznijele argumente kako bi pridonijele pravilnom sastavljanju zahtjeva.

RADNI DOKUMENT

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

23 Sud koji je uputio zahtjev općenito navodi da je predmet zahtjeva za prethodnu odluku usklađenost tumačenja Direktive 2001/24 s određenim temeljnim pravima i općim načelima prava Unije. Naglašava da je taj predmet obuhvaćen područjem primjene prava Unije, pri čemu se poziva na presudu u predmetu C-83/20.

24 Osim toga, utvrđuje pretpostavke za upućivanje zahtjeva: pitanja su relevantna za rješavanje spora, nema nikakve odluke Suda u kojoj se tumači pravo Unije u tom pogledu, tumačenje tog prava ne dovodi do jasnog odgovora i protiv presude koju donese nije dopušten pravni lijek.

25 Nadalje, pojašnjava da je izabrao ovaj predmet za upućivanje zahtjeva jer predstavlja primjer niza slučajeva svoje vrste i da su postupci po žalbama u tim drugim slučajevima prekinuti do donošenja presude Suda.

26 Konkretnije, sud koji je uputio zahtjev iznosi dva argumenta, jedan za svako upućeno prethodno pitanje:

27 Kao prvo, razmatra utjecaj toga što u Španjolskoj nisu objavljene „mjere sanacije" (na kojima su se temeljili djelomični prijenos i „ponovni prijenos" izvršen između društava BES i NB) i navodi sljedeće:

28 Mjere koje je Portugalska središnja banka donijela u pogledu subjekta BES i osnivanje društva NB predstavljaju mjere restrukturiranja za potrebe Direktive 2001/24 (kao što je to potvrđeno u presudi u predmetu C-504/19). Budući da je društvu BES oduzeta imovina, postalo je propadajuća banka.

29 Kad se može predvidjeti da restrukturiranje utječe na prava trećih strana izvan matične države članice subjekta (jer subjekt ima podružnice u jednoj državi članici domaćinu ili više njih) i da se protiv restrukturiranja može podnijeti pravni lijek u matičnoj državi članici, Direktivom 2001/24 obvezuje se matičnu državu članicu da objavi mjere u SLEU-u i u dvama nacionalnim listovima u svakoj od država članica domaćina, na jeziku ili jezicima dotičnih država. U objavi treba navesti potrebne podatke o dostupnim mjerama i pravnim lijekovima.

30 U ovom predmetu nije bilo te objave u pogledu društva BES u Španjolskoj.

31 Objava Španjolske središnje banke iz 2014. nije ispunjavala zahtjeve iz Direktive 2001/24. Bila je previše štura, a čak je navodila na pogrešno shvaćanje da društva BES i NB nastavljaju poslovati bez razlike; u svakom slučaju, nije sadržavala obavijest o mogućnosti „ponovnog prijenosa" koju je Portugalska središnja banka već imala. S druge strane, objava Španjolske središnje banke iz 2019. sadržavala je dovoljno informacija o mjerama restrukturiranja, uključujući mogućnost „ponovnog prijenosa", ali ne i informacije o dostupnim pravnim lijekovima (informacije koje bi u tom trenutku usto već bile nepravodobne). Osim toga, do te je objave došlo nakon što je društvo POSB kupilo obveznicu, a već je započeo i glavni postupak.

RADNI DOKUMENT

32 U skladu s mišljenjem u predmetu C-504/19, na raspravi održanoj u okviru tog predmeta rečeno je da su španjolski mediji iscrpno izvijestili o restrukturiranju društva BES i da je time određenim španjolskim ulagateljima omogućeno da u Portugalu podnesu pravni lijek protiv tih mjera.

33 Međutim, dokumentacija koju je sama Portugalska središnja banka dostavila u ovom predmetu potvrđuje da su informacije objavljene u španjolskim medijima o restrukturiranju (i o obvezama izuzetima iz prijenosa između društava BES i NB) bile općenite. Te su informacije osim toga uključivale navode uključenih osoba, koje su tvrdile da neće biti utjecaja na klijente, što je navodilo na uvjerenje da postoji potpuni kontinuitet poslovanja između društava BES i NB.

34 Konkretno, u španjolskim medijima nije se spominjala mogućnost „ponovnog prijenosa" s društva NB na društvo BES koju je Portugalska središnja banka imala već od kolovoza 2014.

35 Nepotpunost tih informacija potvrđuje upravo činjenica da je u Portugalu samo šest španjolskih stranaka podnijelo pravne lijekove, unatoč velikom broju subjekata u Španjolskoj na koje utječe restrukturiranje društva BES.

36 Točno je da u skladu s Direktivom 2001/24 restrukturiranje stupa na snagu u odnosu na vjerovnike neovisno o njegovoj objavi. Međutim, tom se odredbom vjerojatno nastoji zajamčiti učinkovitost mjera u hitnim slučajevima u kojima je vrijeme ključno. Upitno je dopušta li se tom odredbom neobjavljivanje učinaka koje mjere imaju na prava klijenata i posebnih pravnih sredstava, i to još toliko dugo kao u ovom slučaju.

37 Osim toga, ni pokretanje postupka likvidacije društva BES nije u Španjolskoj objavljeno kako je propisano Direktivom 2001/24. To je spriječilo španjolske vjerovnike da u okviru tog postupka prijave svoja potraživanja.

38 Portugalska središnja banka tvrdi da je objavila mjere (ili barem dio svojih odluka) u skladu sa zahtjevima Direktive 2014/59, koja je tad bila na snazi, i da ih je objavila na internetu na portugalskom i engleskom jeziku.

39 Međutim, mišljenje u predmetu C-504/19 dovodi do dvojbi u pogledu primjenjivosti Direktive 2014/59 na ovaj predmet. U svakom slučaju, Direktivom 2014/59 ne mijenjaju se obveze objave koje se Direktivom 2001/24 propisuju u slučajevima kao što je ovaj.

40 Osim toga, u samoj Direktivi 2001/24 te obveze objave opravdavaju se argumentom potrebe izbjegavanja (čak i neizravne) diskriminacije na temelju državljanstva između vjerovnikâ matične države članice i vjerovnikâ države članice domaćina.

41 U stvarnosti je moguće da su španjolski ulagatelji bili diskriminirani u odnosu na portugalske: budući da odluke Portugalske središnje banke nisu bile propisno objavljene u Španjolskoj (osobito u pogledu mogućnosti „ponovnog prijenosa"),

RADNI DOKUMENT

oni nisu znali da kupnja predmetnih obveznica nije sigurno ulaganje jer se odgovornost za njih može ponovno prenijeti na propadajuću banku (društvo BES).

42 S druge strane, ta se objava također temelji na načelu pravne sigurnosti: zainteresirane stranke moraju biti točno upoznate sa svojim pravima i obvezama kako bi mogle prikladno reagirati na mjere. Sud je presudio da se načelo pravne sigurnosti primjenjuje osobito strogo kad mjere mogu imati financijske posljedice (presuda u predmetu C-504/19).

43 U ovom slučaju osobito je važno to što nije bilo potrebne objave o mogućnosti „ponovnog prijenosa". Kad je društvo POSB kupilo obveznicu na sekundarnom tržištu, obveze u pogledu obveznice bile su na društvu NB Španjolska, zbog čega se društvo POSB moglo pouzdati u dostupne informacije o solventnosti „banke za premošćivanje" koju je osnovala Portugalska Država. Naime, društvo NB Španjolska platilo je prinos za prvi anuitet. Međutim, kad je obveznica dospjela, društvo NB Španjolska odbilo je platiti prinos za zadnji anuitet i vratiti nominalnu vrijednost jer je ta obveza „ponovno prenesena" sa solventne na propadajuću banku.

44 Objava također omogućuje i djelotvoran pravni lijek jer se njome dopušta podnošenje pravnog lijeka protiv tijela koje donosi „mjere sanacije". To se dokazuje u sudskoj praksi ESLJP-a koji zahtijeva da mogućnost podnošenja pravnog lijeka ne bude tek „teoretska ili iluzorna".

45 Zbog svih tih razloga upitno je može li se članak 3. stavak 2. Direktive 2001/24 tumačiti na način da u državi članici domaćinu treba priznati odluke tijela matične države članice čak i ako ne postoji potrebna objava.

46 Kao drugo, sud koji je uputio zahtjev osvrće se na mogućnost da je došlo do neproporcionalnog zadiranja u pravo na vlasništvo i povrede načela pravne sigurnosti te navodi sljedeće:

47 Vlasništvo nad obveznicom nadređenog potraživanja obuhvaćeno je područjem primjene temeljnog prava na vlasništvo iz članka 17. Povelje. U skladu sa sudskom praksom Suda, ta se odredba odnosi na imovinska prava iz kojih, sukladno dotičnom pravnom sustavu, proizlazi stečeni pravni položaj koji omogućuje autonomno korištenje tih prava njihovu nositelju u vlastitu korist.

48 „Ponovni prijenos" na društvo BES obveza povezanih s obveznicom koju je kupilo društvo POSB pretpostavlja u praksi oduzimanje njegova vlasništva.

49 Točno je da pravo na vlasništvo nije apsolutno: u samom članku 17. Povelje navodi se da se vlasništvo može oduzeti kad je to u javnom interesu, u slučajevima i pod uvjetima koje propisuje zakon, ako se pravodobno isplati pravična naknada za gubitak vlasništva. Primjerice, dioničarima se ono može oduzeti u slučaju sanacije propadajuće banke.

RADNI DOKUMENT

50 Međutim, društvo POSBN nije bilo dioničar ni vjerovnik društva BES: kupnjom obveznice na sekundarnom tržištu postalo je vjerovnik društva NB, solventne banke na koju su prethodno prenesena prava i obveze povezane s tom obveznicom.

51 „Ponovnim prijenosom" na društvo BES društvu POSB oduzeto je vlasništvo bez pravodobne isplate pravične naknade.

52 Okolnost da odluke tijela koje je izvršilo „ponovni prijenos" nisu objavljene kao što se to propisuje Direktivom 2001/24 može usto značiti povredu načela pravne sigurnosti.

RADNI DOKUMENT